

VALTIOVARAINMINISTERIÖN ASETUS TILASTOKESKUKSEN SUORITTEIDEN MAKSULLISUUDESTA

1 Asetuksen tausta

Tilastokeskuksen suoritteiden maksullisuudesta annetun valtiovarainministeriön asetuksen (1108/2013) voimassaolo päättyy 31.12.2021. Tarkoitus on säätää asiasta uudelleen asetuksella.

2 Yleisperustelut

Valtion maksuperustelain (150/1992) 4 §:n mukaisten suoritteiden tulee olla maksullisia, jollei suoritteiden maksuttomuudelle ole perusteltua syytä. Maksuperustelain 5 §:ssä on lueteltu maksuttomat suoritteet.

Tilastokeskuksen maksuperustelain 5 §:n mukaiset maksuttomat suoritteet on lueteltu asetuksen 1 §:ssä.

Tilastokeskuksen maksulliset suoritteet ovat maksuperustelain 7 §:n mukaisia liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavia suoritteita. Tilastokeskuksessa hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein myös sellaiset suoritteet, joiden tuottamisessa käytetään kansainvälisten sitoumusten tai yhteiskunnallisesti tärkeiden tilastojen tuottamiseksi kerättyjä aineistoja. Muita maksullisia suoritteita ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 34 §:n 2 ja 3 momentin mukaiset suoritteet.

Vuoden 2020 toteutunut kustannusvastaavuus oli 104 prosenttia tilinpäätöksen 2020 mukaan. Kun otetaan huomioon tutkijapalvelut toiminnon kaikki kustannukset, niin korjattu kustannusvastaavuus vuonna 2020 on 78 %.

Kustannusvastaavuuden laskennassa ei ole edellisinä maksuperusteasetuksen voimassaoloaikoina huomioitu tutkijapalvelun talousarviorahoituksella rahoitetun osan kustannuksia, siksi kustannusvastaavuudessa on suuri ero edellisiin kausiin verrattuna.

Tilastokeskuksen suoritteista ehdotetaan annettavaksi valtion maksuperustelain 8 §:n nojalla seuraavanlainen asetus. Asetusehdotuksen mukainen Tilastokeskuksen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus vuodelle 2022 on 73 %.

Valtiovarainministeriön budjettiosasto on lausunnossaan puoltanut maksuasetuksen antamista.

Valtiovarainministeriö käynnistää selvityksen vuonna 2022 Tilastokeskuksen toiminnan rahoituksesta ja viraston maksullisesta toiminnasta.

3 Yksityiskohtaiset perustelut

1 § Pykälässä määritellään Tilastokeskuksen maksuttomat suoritteet. Maksuttomuus perustuu maksuperustelakiin tai tilastolakiin.

1) Yleiseen käyttöön tarkoitettut tilastotiedot, julkaisut ja tiedostot itsepalveluna ovat Tilastokeskuksen tuottamia yleisen yhteiskuntatilaston keskeisimpiä tilastotietoja, joita asiakas käyttää itsepalveluna verkossa (esim. tilastotaulukoina, tilastokohtaisina julkistuksina tai julkaisuina). Näitä Tilastokeskuksen tuottamia tietoja on nykyisin saatavissa kansainvälisissä tietoverkoissa maksuttomasti, joten on perusteltua, että ne ovat myös kansallisesti saatavilla maksuttomasti.

2) Vähäisillä opastus- ja tietopalveluilla tarkoitetaan lyhytkestoisia, yleensä alle 15 minuutin työpanoksen vaatimia palveluja, joilla asiakas ohjataan hakemaan tarvitsemansa tiedot oikeista lähteistä sekä käyttämään ja tulkitsemaan tilastotietoa oikein tai joilla ilmoitetaan yksittäisiä tilastotietoja.

3) Tilastokirjaston lainauspalveluilla tarkoitetaan tavanomaisia kirjastopalveluita.

4) Kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain (459/1973, muut. 858/1997) 15 §:n 2 momentin mukaan kuolemansyyn selvittämistä koskeviin asiakirjoihin liittyviä tietoja saa antaa 1) tuomioistuimelle, muulle viranomaiselle tai yhteisölle, jolla on tiedonsaantiin laissa säädetty oikeus; 2) sille, jonka hakemuksesta tai suostumuksella kuolemansyyn selvittämiseksi tarpeellinen toimenpide on suoritettu; 3) vainajan lähiomaiselle tai muulle hänen läheiselleen tai 4) vakuutus- tai eläkelaitokselle, jos luovutukseen on perusteltu tarve etuuden saamista koskevan asian käsittelemiseksi. Nämä tiedot Tilastokeskus antaa maksutta. Muista luovutuksista peritään maksu 2 §:n 3) kohdan mukaisesti.

2 § Pykälässä määritellään Tilastokeskuksen liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavat suoriteryhmät. Suoritteet toimitetaan asiakkaan tilauksesta tai ne pidetään asiakkaiden saatavilla.

1) Muilla kuin 1 §:n 1 momentin 1) kohdassa mainituilla tilastoalan julkaisuilla tarkoitetaan tuotteistettuja suoritteita, jotka sisältävät tilasto-, menetelmä-, luokitus-, tutkimus-, ym. tietoa. Tilastokeskus voi jälleenmyydä tai välittää omien julkaisujensa ja lehtiensä myynnin ohessa myös muiden tilastoja laativien viranomaisten ja yhteisöjen julkaisuja ja lehtiä tai vastaavia suoritteita sekä veloittaa Tilastokeskuksen julkaisuissa ja lehdissä olevista ulkopuolisten ilmoituksista. Tämän kohdan perusteella laskutetaan myös julkaisujen painatus- ja toimituskulut.

2) Tilastokeskuksen erityisselvitykset ja tutkimukset ovat erilaisia tilauksesta tehtyjä analyysejä, tutkimuksia, selvityksiä sekä tiedonkeruupalveluja. Muilla tilasto- ja asiantuntijapalveluilla tarkoitetaan tietopalvelua, kustannuspalveluja, koulutus-, luento- ja konsultointipalveluja, tietotekniikkapalveluita, taulukoita ja tilastopaketteja sekä tilastonlaadinnan kokonaispalveluita (ns, tilastointipalvelu), jolloin tilasto tai sen tuotantojärjestelmä suunnitellaan alusta loppuun asti asiakkaan tarpeisiin. Tilastokeskus voi välittää tekemiensä sopimusten perusteella myös muiden valmistamien ohjelmien käyttöoikeuksia.

3) Tutkimusaineistoilla tarkoitetaan esimerkiksi käyttöluvan perusteella luovutettavia tilasto- ja kuolemansyyaineistoja. Muita aineistoja ovat esimerkiksi Tilastokeskuksen alueraja-aineistot. Tilastokeskus voi lisäksi välittää muiden tietoaineistoja. Tämän kohdan perusteella Tilastokeskus laskuttaa aineiston muokkaamisesta luovutettavaan muotoon ja muista luovuttamiseen liittyvistä palveluista.

4) Rekisteripalveluilla tarkoitetaan esimerkiksi tilastolain (280/2004) 18 §:ssä mainittujen tietojen luovuttamista Tilastokeskuksen Yritys- ja toimipaikkarekisteristä.

5) Asiakaskohtaisilla tietokantapalveluilla tarkoitetaan erilaisille asiakasryhmille suunnattuja tietokantapalveluja.

6) Tämän kohdan perusteella Tilastokeskus voi myydä myös muita yksittäisiä edellä mainittujen tyyppisiä sen toimialaan liittyviä palvelusuoritteita, jotka eivät kuulu edellä mainittuihin ryhmiin. Tilastokeskus voi tämän kohdan perusteella veloittaa esimerkiksi valokopioiden ja muiden jäljennösten ottamisesta aiheutuneet kustannukset.

3§ Pykälässä säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 34 §:n momentissa tarkoitetun tiedon esiin hakemisesta sekä saman pykälän 3 momentissa tarkoitettujen kopioiden ja tulosteiden antamisesta perittävistä maksuista. Lähtökohtaisesti asiakasta ei saa laskuttaa tiedosta, joka on nähtävissä suoraan Tilastokeskuksen asiarekisteristä tai muusta vastaavasta hallinnollisten asioiden järjestelmästä. Tilastokeskus voi sen sijaan laskuttaa sellaisesta työstä, joka aiheutuu siitä, kun arkistoituja asiakirjoja käydään läpi pyydetyn asian selvittämiseksi. Myös asiakirjoista annettavista jäljennöksistä voidaan periä maksu.

4§ Pykälä sisältää voimassaolossäännöksen. Tilastokeskus ehdottaa, että asetus tulee voimaan 1.1.2022 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta vuonna 2022.

3 Taloudelliset vaikutukset

Tilastokeskuksen maksullisen toiminnan kustannusten osuus kokonaiskustannuksista oli vuoden 2020 tilinpäätöstietojen mukaan 16,6 prosenttia. Maksullisen toiminnan tuotot vuonna 2020 olivat 7,0 miljoonaa euroa, mikä oli 11,3 prosenttia Tilastokeskuksen kokonaisrahoituksesta (64,8M€). Vuonna 2021 maksullisen toiminnan tuottojen arvioidaan olevan 8,5 M€. Vuoden 2022 tuloennuste on 8,5 M€.

Osuus yhteiskustannuksista on 4 132 t€ vuonna 2020 ja vastaava euromäärä vuonna 2021 on arvioitu 5 060 t euroksi eli nousua on 22 prosenttia. Nousua vuodesta 2021 vuoteen 2022 on arvioitu olevan 4 prosenttia eli 200 t euroa. Vuodesta 2020 vuoteen 2021 on arvioitu, että maksullisen toiminnan tuotot nousevat 7 340:sta 8 500 t euroon eli 15,8 prosenttia. Kustannukset nousevat nopeammin kuin tuotot, kun mukaan lasketaan myös tutkijapalveluiden kehysrahoitteinen toiminta. Ilman sitä nousuvauhti sekä tuotoissa että kustannuksissa olisi sama. Vuonna 2022 yleiskustannukset on arvioitu 400 t euroa suuremmiksi kuin vuonna 2021. Tämä johtuu osittain pyörityksistä, mutta suurimmaksi osaksi tutkijapalveluista. Yksittäisistä eristä on oletettu, että erityisesti kasvavat poissaolot.

**TILASTOKESKUKSEN MAKSULLISEN TOIMINNAN
KUSTANNUSVASTAAVUUSLASKELMA
(1000 EUROA)**

	2020 TP	2021 ARVIO	2022 ARVIO
TUOTOT			
Maksullisen toiminnan tuotot	7 340	8 500	8 500
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset			
-Aineet, tarvikkeet ja tavarat	8	20	20
-Henkilöstökustannukset	3 926	4 450	4 500
-Vuokrat	0	0	0
-Palvelujen ostot	882	1 080	1 200
-Muut erilliskustannukset	443	550	600
= Erilliskustannukset yhteensä	5 259	6 100	6 320
KÄYTTÖJÄÄMÄ	2 081	2 400	2 180
Osuus yhteiskustannuksista			
-Tukitoimintojen kustannukset	3 013	3 550	3 650
-Poistot	101	110	110
-Korot	0	0	0
-Muut yhteiskustannukset	1 018	1 400	1 500
= Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	4 132	5 060	5 260
= Kokonaiskustannukset yhteensä	9 391	11 160	11 580
YLIJÄÄMÄ (+)/ALIJÄÄMÄ (-)	-2 050	-2 660	-3 080